

Nr 91.

Av herr **Rydén** i Malmö, angående understöd åt vissa folkskolläraryänkor.

Dyrtiden har för alla grupper av små löntagare och pensionärer skapat en brydsam ställning. Alldeles särskilt gäller detta dem, som åtnjuta de allra lägsta löne- och pensionsbeloppen, och de allra äldsta av dessa pensionärer befinna sig i allmänhet i ett inkomstläge, som innebär ren nöd. Därvidlag äro de gamla banbrytarne för den svenska folkskolan och deras änkor ogynnsammare ställda än, hart när, några andra grupper av pensionärer. Det är ock därför man med tillfrädsställelse i statsverkspropositionen erfar, att regeringen har under omprövning förslag att något förbättra de gamla pensionerade folkskolläraryänkornas förhållanden.

Däremot är det tydligen ej att förvänta ett regeringsinitiativ till förbättrande av de gamla folkskolläraryänkornas ställning. Och dock är här hjälp högeligen av nöden. De nu utgående änkepensionerna belöpa med 25 procent å det delaktighetsbelopp i folkskolläraryänkornas pensionsinrättning, som var gällande för den avlidne maken. I följd härav utgå nu från folkskolläraryänkornas änke- och pupillkassa väsentligt olika änkepensioner. De allra äldsta ha en pension på allenast 100 kronor, grundande sig på ett delaktighetsbelopp av 400 kronor. Därefter växla de i många grader, allt efter de för olika tider växlande delaktighetsbeloppen å 500, 600, 700, 800, 900, 1,000 och 1,350 kronor. Änkepension på grund av nuvarande delaktighetsbelopp, 1,350 kronor, utgår med 338 kronor. För änka med barn ökas pensionen med 50 procent.

Det är tydligt, att dessa små pensionsbelopp å 100, 125, 150, 175, 200, 225 och 250 kronor under nuvarande förhållanden ej förmå hålla nöden utanför de gamla pensionärernas dörrar — detta så mycket mer som deras män utförde sitt arbete under sådana ekonomiska villkor, att det väl var rena undantaget, att några andra avsättningar kunde göras för

de efterlevandes räkning än inbetalningarna till änke- och pupillkassan. Riksdagen har ock de senaste åren gått ej oväsentligt utöver dessa belopp vid beviljandet av understöd åt sådana änkor, som ej på förutvarande inbetalningar kunnat grunda någon som helst pensionsrätt. Den har därvid uppenbarligen utgått från den humanitært riktiga uppfattningen, att ett understöd från statens sida icke bör understiga ett belopp motsvarande vad som under rådande tidsförhållanden kan anses utgöra rent *existensminimum*. Samma princip borde också kunna vinna tillämpning i fråga om änkor efter tjänst innehavare, som givit sin fulla arbetskraft i det allmänna tjänt och som *under livstiden gjort avsevärda inbetalningar för sina efterlevandes pensionering*.

Då det gällt att överväga vilket belopp, som kunde befinnas skäligt att föreslå för riksdagen, har jag utgått från att man under nuvarande finansiella förhållanden måste stanna vid en totalsumma, som ur budgetsynpunkt vore överkomlig, men som på samma gång innebure en verklig lindring i betrycket. Ett sådant belopp har jag trott mig finna, om summan av pensionen och ett särskilt statstillskott uppginge till 300 kronor. Detta understödsbelopp har riksdagen under de senare åren fastställt i en mängd fall, då det exempelvis gällt icke pensionsberättigade änkor efter arbetare. Det borde därför icke få anses innebära ett överdrivet anspråk i nu föreliggande fall. Enligt en utredning, som den 15 innevarande januari verkstälts inom Folkskolläraryrket pensionsinrättning skulle ett sådant statstillskott till pensionerade folkskollärarynkor med eller utan barn beröra 778 personer samt belöpa sig till en kostnadssumma av 82,885 kronor. (Dessa uppgifter avse förhållandena vid 1916 års ingång).

Att i förslaget göra skillnad mellan änkor med och utan barn har jag ej ansett nödigt med hänsyn därtill, att endast undantagsvis pensionsberättigade barn finnas inom de ålderskategorier, som beröras av detta förslag.

I budgeten torde den ovan nämnda summan av 82,885 kronor kunna något reduceras. Dels tillhöra dessa åldriga folkskollärarynkor en snabbt bortgående generation och statstillskotten bli förhållandevis störst för de allra äldsta. Dels har erfarenheten i fråga om en liknande anordning för utbetalning av statstillskott till en grupp av andra gamla pensionärer, nämligen de äldsta folkskollärarynkor, visat, att ett avsevärt antal av de eljest understödsberättigade ej nås av kännedom om denna rätt och följaktligen ej komma att begagna sig av densamma. Dels torde statstillskottet, i likhet med vad som gäller för de äldsta folkskollärarynkor, allenast böra utgå till dem, som äro behövande. Vid sådant förhållande torde anslaget med

full trygghet kunna sättas till 65,000 kronor samt erhålla natur av förslagsanslag.

Åt Kungl. Maj:t torde böra uppdragas att närmare utforma villkoren för understödets åtnjutande, som i följd av kristiden torde böra utgå redan för innevarande år.

Under hänvisning till det ovan anförda tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att riksdagen måtte å extra stat för år 1917 bevilja ett förslagsanslag av 65,000 kronor att från och med den 1 januari 1916 utgå såsom understöd till sådana behövande folkskolläraränkor med eller utan barn, vilka från folkskollärarnes änke- och pupillkassa åtnjuta lägre pension än 300 kronor, och med sådant belopp, att pensionen och understödet för envar av dem komma att tillsammans utgöra 300 kronor.

Stockholm den 26 januari 1916.

Värner Rydén.